

ارزشیابی شایستگی بافت گلیم لادی

شرح کار:

اجرای مراحل سربندی، نقشه خوانی، پودگذاری و عبور پود از روی سه و زیر یک تار برای ایجاد نقش (بافت لادی)، دغه زنی، شیرازه پیچی و جداسازی گلیم از دار بافندگی و به کارگیری صحیح ابزار در همه مراحل.

استاندارد عملکرد:

سربندی، نقشه خوانی، پودگذاری و عبور پود از روی سه و زیر یک تار برای ایجاد نقش، دغه زنی، شیرازه پیچی و جداسازی گلیم از دار بافندگی

شاخص‌ها:

- سربندی ابتدای دار
- نقشه خوانی، پودگذاری و عبور آن
- دغه زنی و شیرازه پیچی
- شل کردن دار و برش چله‌ها (جداسازی گلیم از دار)

شرایط اجرای کار و ابزار و تجهیزات:

شرایط: زمان: ۱۳۵ دقیقه مکان: کارگاه بافت فرش - دار گلیم بافی ۱۵۰ × ۱۰۰ سانتی‌متر

ابزار و تجهیزات:

دار گلیم بافی، پود و خامه گلیم بافی، سیخ پودکشی، نخ سربندی، دغه، قیچی، متر، ماژیک، آچار دار

ردیف	مرحله کار	حداقل نمره قبولی از ۳	نمره هنرجو
۱	سربندی	۱	
۲	نقشه خوانی و پودپیچی و پودگذاری	۲	
۳	دغه زنی و شیرازه پیچی	۲	
۴	برش چله‌ها و جداسازی گلیم از دار	۲	
	شایستگی‌های غیرفنی، ایمنی، بهداشت، توجهات زیست محیطی و نگرش: - مدیریت زمان - مدیریت مواد و تجهیزات	۲	
	میانگین نمرات		*

* حداقل میانگین نمرات هنرجو برای قبولی و کسب شایستگی، «۲» است.

فصل ۵

گلیم ورنی

واحد یادگیری ۵

شایستگی بافت گلیم ورنی

مقدمه

گلیم ورنی^۱ جزء گلیم‌های پیچیده به شمار می‌رود. برای بافت این نوع گلیم هم مانند آنچه در فصل‌های گذشته فرا گرفته‌اید، ابتدا دار بافندگی مناسب را انتخاب و سپس آن را تنظیم و کنترل می‌کنند. مراحل بافت گلیم ورنی عبارت‌اند از:

تاکنون نام گلیم ورنی را شنیده‌اید؟ گلیم ورنی چگونه گلیمی است؟ آیا نام دیگری نیز دارد؟ این نام‌ها بیشتر در کدام مناطق به کار می‌روند؟ گلیم ورنی چگونه بافته می‌شود؟

استاندارد عملکرد: سربندی، پودپیچی و پودگذاری و ایجاد نقش در گلیم بر اساس نقشه و جداسازی آن از دار بافندگی

۱. گلیم ورنی در مناطق مختلف ایران به نام‌های سوماخ، رند، پیچ، قایق و سوزنی شناخته می‌شوند.

مراحل بافت گلیم ورنی

به سربندی می‌رسد. در اینجا سربندی تلفیقی آموزش داده می‌شود. هنگامی که چند نوع پودگذاری در سربندی یک گلیم به کار رود، سربندی آن را «تلفیقی» می‌نامند. معمولاً هر رج یا چند رج با یک شیوه بافته و پودگذاری می‌شود و با تغییر روش پودگذاری رج بعدی تنوع و تلفیق به وجود می‌آید.

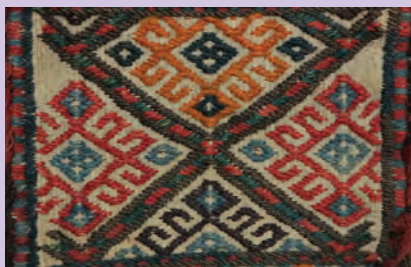
مرحله اول (چله کشی): چله کشی گلیم ورنی مانند دیگر گلیم‌ها است که آن را در فصل اول، به طور کامل آموخته‌اید. البته سیه‌بندی گلیم ورنی با سایر گلیم‌ها متفاوت بوده و مشابه قالی است. در گلیم ورنی همانند قالی هر جفت تار برابر با یک خانه نقشه (شطرنجی) است.

مرحله دوم (سربندی تلفیقی): پس از مرحله چله کشی، نوبت

▲ تصویر ۱-۵ نمونه یک سربندی تلفیقی

مشخص کنید در هر نمونه چه نوع پودگذاری انجام شده است و زیر هر یک، نام آن را بنویسید.

فعالیت کارگاهی

در سر بندی تلفیقی لازم است به نکات زیر توجه شود.

۱- در این سر بندی از نقوش متناسب با نقشه منطقه (مورد نظر) در سر بندی استفاده می شود.

۲- ابتدا و انتهای سر بندی هر دو مشابه یکدیگر و با یک نوع پود گذاری بافته می شود

بافت سر بندی تلفیقی مانند مراحل بافت سر بندی دیگر گلیم هاست. اما به تناسب سلیقه، توانایی بافنده و نوع نقشه گلیم در آن از انواع پود گذاری ها استفاده می شود.

مرحله سوم) بافت گلیم ورنی: بافت گلیم ورنی و پود گذاری و نقش اندازی در آن رج به رج انجام می شود و تا زمانی که یک رج آن تمام نشده باشد، رج بعدی شروع نمی شود.

پس از سر بندی بافت گلیم ورنی را تا در چند گام به ترتیب

زیر انجام می دهند:

۱- با توجه به نقشه گلیم، پودهای رنگی لازم را با ضخامت و مقدار لازم انتخاب و هر رنگ را به صورت کلاف های کوچک تخت آماده می کنند.

۲- با توجه به چله های شیرازه هر سمت، با نخ مناسب شیرازه پیچی را آغاز می کنند.

در صورت تمایل به بافت شیرازه حصیری به موارد زیر توجه شود:
- تعداد چله های در نظر گرفته شده برای شیرازه حصیری در هر طرف باید زوج باشد.

- چله ها به صورت جفتی به کار می روند.

- تعداد جفت های شیرازه حصیری متناسب با ویژگی منطقه در نظر گرفته می شود (تصویر ۵-۵).

▲ تصویر ۳-۵ یک نمکدان عشائری قدیمی که به شیوه گلیم ورنی بافته شده است.

- ۳- درگیر کردن پود رنگی با چله‌ها در ابتدای کار، همانند سربندی و گلیم ساده انجام می‌شود.
- ۴- بر اساس نقشه کنار سمت راست بافت پس از چند رج پودگذاری سراسری با پود رنگی، بافت ورنی آغاز می‌شود.

بخشی از یک گلیم ورنی با شیرازه حصیری تصویر ۴-۵ ▲

چپ دست‌ها می‌توانند از سمت چپ، کار بافت را شروع کنند.

توجه

- ۵- پود پس از درگیر شدن با اولین چله از روی دو چله عبور داده می‌شود و از پشت چله دوم به میان آن دو بازگردانده و از زیر پود رو خارج می‌شود.
- ۶- حرکت پیش با چله‌های بعدی هم تکرار می‌شود. حاصل کار بافت به شکل خطوط ریز اریب (شیب از چپ به راست، در بافتی که از سمت راست آغاز شده است)، نمایان می‌شود. اگر بافت از سمت چپ آغاز شود این خطوط برعکس می‌شود. (تصویر ۶-۵)

مرحله اول

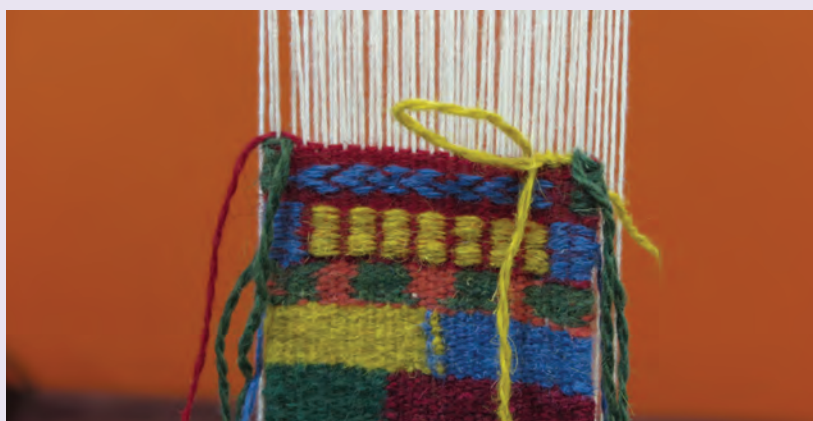
مرحله دوم

مرحله اول

مرحله دوم

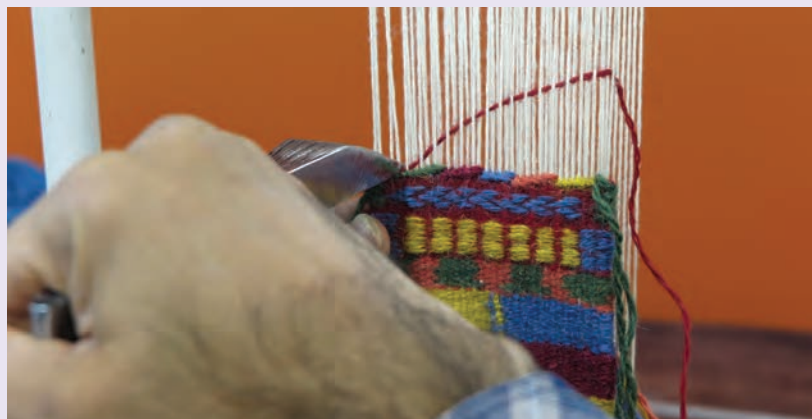
مرحله سوم

مرحله چهارم

مرحله پنجم

مرحله ششم

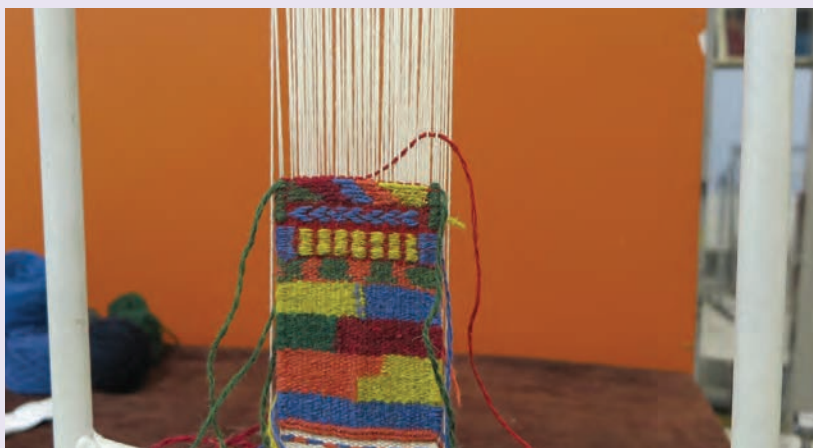
مرحله هفتم

مرحله هشتم

مرحله نهم

مرحله دهم

مرحله یازدهم

ادامهٔ مراحل پودگذاری در گلیم ورنی تصویر ۵-۶ ▲

با آنکه در بافت پیچشی، خطوط بافت روی دو چله ظاهر می‌گردد اما پود دور یک چله پیچیده می‌شود و استحکام بافت بالا می‌رود.

توجه

فکر کنید

تفاوت بافت در نمای پشت و روی گلیم ورنی چیست؟ چه عاملی سبب بروز این تفاوت می‌شود؟ پاسخ را همراه با تصویر به هنرآموز خود تحویل دهید.

۷- پس از یک رج بافت، یک ردیف پود ساده و سراسری را از لابه‌لای چله‌ها عبور می‌دهند و دفتین می‌زنند. (در برخی مناطق دو پود سراسری می‌دهند).

توجه

- هنگام ایجاد نقش، سر پود رنگی را که در هر قسمت برای اولین بار استفاده می‌شود، گره می‌زنند. سپس آن را از میان دو چله که یک چله آن به رنگ قبلی بافته شده، به سمت پشت کار هدایت می‌کنند به گونه‌ای که گره در بین دو چله و در پشت قرار گیرد. آن گاه به روش قبلی بافت را ادامه می‌دهند. - سر پود رنگی با فاصله حدود ۲ سانتی‌متر از نوک آن گره زده می‌شود.

۸- پس از پایان بافت هر رنگ پود، بر اساس نقشه، اضافه نخ را یک نیم دور به دور چله سمت چپ می‌پیچند و به پشت کار منتقل می‌کنند. برای چپ دست‌ها بر عکس انجام می‌شود.

۹- پس از بافتن تمام رج‌ها، مطابق با نقشه سربندی پایانی را انجام می‌دهند. و گلیم را از دار جدا می‌کنند.

کار گروهی

چند نوع گلیم ورنی وجود دارد؟ در منطقه خود جست و جو کنید و انواع گلیم‌های ورنی را بیابید. از آنها عکس بگیرید و بررسی کنید. تفاوت آنها در چیست؟ سپس از آنها گزارش تهیه کرده و آن را به کلاس بیاورید.

▲ تصویر ۷-۵ روی یک گلیم ورنی

▲ تصویر ۸-۵ پشت یک گلیم ورنی

علت اینکه اضافه نخ در این روش به پشت کار منتقل می‌شود چیست؟ درباره آن بحث کنید. آیا روش مناسب دیگری نیز وجود دارد؟ آن روش را نیز ارائه دهید.

بحث گروهی

گلیم‌های ورنی منطقه خود را با گروه جست و جو کنید و از جزئیات بافت آن عکس بگیرید. بررسی کنید پودگذاری پیچشی به چند شکل انجام شده است؟ (جهت خطوط بافت) این شکل‌ها چه تأثیری در زیبایی گلیم ورنی دارد؟

کار گروهی

جدول زیر را با یافته‌های خود از آموزش‌هایی که در فصل‌های مختلف این کتاب فرا گرفته‌اید پر کنید:

فعالیت کارگاهی

نوع گلیم	روش بافت	شکل پودها از پشت	پود اضافه

ارزشیابی شایستگی بافت گلیم ورنی

شرح کار:

اجرای مراحل سربندی ابتدای دار، نقشه خوانی، پودگذاری و پیچیدن پود به روش ورنی، دغه زنی و شیرازه پیچی، شل کردن چله‌ها و برش آنها (جداسازی گلیم از دار) و به‌کارگیری صحیح ابزار و وسایل در تمام مراحل.

استاندارد عملکرد:

سربندی، پودپیچی و پودگذاری و ایجاد نقش در گلیم براساس نقشه و جداسازی آن از دار بافندگی.

شاخص‌ها:

- کارگاه بافت
- دار گلیم بافی ۱۵۰ × ۱۰۰ سانتی‌متر
- سربندی ابتدای دار
- نقشه خوانی، پودگذاری و پیچیدن پود
- دغه زنی و شیرازه پیچی
- شل کردن چله‌ها و برش آنها (جداسازی گلیم از دار)

شرایط اجرای کار و ابزار و تجهیزات:

شرایط: زمان: ۱۳۵ دقیقه مکان: کارگاه بافت فرش - دار گلیم بافی ۱۵۰ × ۱۰۰ سانتی‌متر

ابزار و تجهیزات:

دار گلیم بافی، پود و خامه، سیخ پود کشی، نخ سربندی، دغه، قیچی، متر، ماژیک، آچار دار

ردیف	مرحله کار	حداقل نمره قبولی از ۳	نمره هنرجو
۱	سربندی	۱	
۲	نقشه خوانی و پودپیچی و پودگذاری	۲	
۳	دغه زنی و شیرازه پیچی	۲	
۴	برش چله‌ها و جداسازی گلیم از دار	۲	
	شایستگی‌های غیرفنی، ایمنی، بهداشت، توجهات زیست محیطی و نگرش: - مدیریت زمان - مدیریت مواد و تجهیزات	۲	
	میانگین نمرات		*

* حداقل میانگین نمرات هنرجو برای قبولی و کسب شایستگی، «۲» است.

